

Rapport 2009:14

Kameraövervakning i Landskrona

En utvärdering

brå

brottsförebyggande rådet

Kameraövervakning i Landskrona

En utvärdering

Rapport 2009:14

Brå – centrum för kunskap om brott och åtgärder mot brott

Brottsförebyggande rådet (Brå) verkar för att brottsligheten minskar och tryggheten ökar i samhället. Det gör vi genom att ta fram fakta och sprida kunskap om brottslighet, brottsförebyggande arbete och rättsväsendets reaktioner på brott.

Denna rapport kan laddas ner från Brå:s webbplats, www.bra.se

Produktion:

Brottsförebyggande rådet, Information och förlag,

Box 1386, 111 93 Stockholm

Telefon 08-401 87 00, fax 08-411 90 75, e-post info@bra.se

Brå på Internet www.bra.se

Författare: Emma Lindahl

© Brottsförebyggande rådet 2009

ISSN 1100-6676

Innehåll

FÖRORD	7
SAMMANFATTNING	8
Kameraövervakning i brottsförebyggande syfte	8
Inga effekter på våldsbrotten	9
Bilderna har inte använts för att klara upp brott	9
Tryggheten har ökat	9
Brå:s bedömning	10
INLEDNING	12
Lagen om allmän kameraövervakning	12
Kameraövervakning i förebyggande syfte	13
Brå:s uppdrag och rapportens syfte	14
Frågeställningar	14
Material	15
ERFARENHETER AV KAMERAÖVERVAKNING I STADSMILJÖ	16
Svenska utvärderingar	16
Internationella erfarenheter	18
KAMERAÖVERVAKNING I LANDSKRONA	19
Ett decennium av ökande våldsbrott i Landskrona	20
Våldsbrotten begås under helgerna	21
Landskrona centrum utvecklas	22
Andra insatser för att minska antalet brott i Landskrona	23
KAMERAÖVERVAKNINGENS EFFEKTER	25
Inga effekter på våldsbrottsligheten	25
Polisen har inte använt kamerorna i brottsuppklarande syfte	30
Allmänheten i Landskrona är positiva till kameraövervakningen	31
Trygghetsmätningarna i Landskrona	35
REFERENSER	36
BILAGOR	37
Bilaga 1. Intervjuformulär	37

Förord

I takt med att antalet polisanmälningar om misshandel stadigt ökat har begreppet våld i offentliga miljöer fått allt större uppmärksamhet under de senaste åren. Mot denna bakgrund fick Brå i juni 2006 i uppdrag av regeringen att tillsammans med Rikspolisstyrelsen (RPS) planera och genomföra ett projekt om förebyggande av våld i offentliga miljöer. Enligt uppdraget ska Brå, i samverkan med RPS, utveckla kunskaper och metoder avseende åtgärder för att förebygga våld i offentlig miljö.

Kameraövervakning är en metod som prövats både i Sverige och internationellt. Traditionellt sett har kameraövervakning främst använts till att förebygga stöld och skadegörelse på exempelvis parkeringar, men har under senare år allt oftare använts för att förebygga brott i stadskärnor. I denna rapport utvärderas ett svenskt exempel på kameraövervakning som syftar till att förebygga våld i stadsmiljö – kameraövervakningen i centrala Landskrona.

Projektet har letts av en styrgrupp bestående av Bengt Svenson, Rikspolischef, Carin Götblad, länspolismästare i Stockholms län, Lena Tysk, bitr. avdelningschef RPS, Lennart Enoksson, bitr. länspolismästare Polismyndigheten i Stockholms län, Karl Wallin, länspolismästare i Örebro län, Palle Nilsson, polisintendent Polismyndigheten i Stockholms län, Lars Hallberg, länspolismästare i Västmanlands län, Jan Andersson, generaldirektör Brå, Erik Grevholm, samordningschef Brå, Lars Alexandersson, enhetschef Brå och Stina Holmberg, enhetschef Brå. Rapporten har skrivits av Emma Lindahl, utredare på Brå. Den har vetenskapligt granskats av fil. dr Lars Dolmén på Polishögskolan, som lämnat värdefulla synpunkter.

Brå vill rikta ett särskilt tack till Annika Wågsäter på Landskrona kommun för att hon på ett tillmötesgående sätt tagit fram material och hjälpt till med genomförande av intervjuer.

Stockholm i maj år 2009

Jan Andersson
Generaldirektör

Stina Holmberg
Enhetschef

Sammanfattning

I september 2007 installerade Landskrona kommun 16 övervakningskameror på fem gator i centrala Landskrona. Kamerorna installerades med anledning av de höga nivåerna av våldsbrott och den låga upplevelsen av trygghet i de centrala delarna av staden. Syftet med övervakningskamerorna var att minska våldsbrottsligheten och öka tryggheten i området. Kommunen fick tillstånd att filma under helgnätter mellan klockan 21 och 06, och bilderna spelas in och sparas av kommunen i 30 dagar.

I denna rapport utvärderar Brottsförebyggande rådet (Brå) kameraövervakningen i Landskrona. Utvärderingen har genomförts inom ramen för det uppdrag som Brå fick av regeringen år 2006. I uppdraget ska Brå och Rikspolisstyrelsen (RPS) genomföra och utvärdera projekt som syftar till att förebygga våld i offentliga miljöer. Brå:s roll är framför allt den utvärderande.

Kameraövervakning i brottsförebyggande syfte

Kameraövervakning kan fungera brottsförebyggande på framför allt fyra olika sätt.

- Genom att *avskräcka från brott* då potentiella gärningspersoner upplever risken för upptäckt som större.
- Genom att *öka den verkliga sannolikheten för upptäckt* genom att polis och åklagare använder de inspelade bilderna för att utreda och bevisa brott.
- Genom att *avbryta pågående brott* i de fall då kamerorna är kopplade direkt till en kommunikationscentral och polisen på det sättet kan infinna sig på rätt tid och plats.
- Genom att kamerorna signalerar förbättringar i miljön kan de *öka tryggheten* och den informella sociala kontrollen.

Kameraövervakning har traditionellt främst använts till att förebygga stöld och skadegörelse på exempelvis parkeringar, men har under senare år allt oftare använts för att förebygga brott i stadskärnor.

I en systematisk forskningsgenomgång som publicerades av Brå år 2007¹ undersöktes kameraövervakningens effekter i 44 studier från olika länder. 22 studier behandlade kameraövervakning i stadskärnor (varav 17 studier kom från Storbritannien, där kameraövervakning är mycket vanligt). När författarna till Brå:s rapport lade samman resultaten från studierna framkom att kameraövervakningen hade en liten, men inte signifikant, effekt på minskningen av brottsligheten i stadskärnor.

År 2003 genomförde Brå en utvärdering av två svenska exempel på kameraövervakning i stadsmiljö (Möllevångstorget i Malmö och Stadsparken i Helsingborg). De två exemplena visade på varierande resultat. På Möllevångstorget minskade brott mot person initialt medan de anmälda brotten i Stadsparken inte påverkades.²

Forskningen kring kameraövervakning har visat att den bästa brottsförebyggande effekten uppnås när man vill förebygga planerade brott, som stöld- och skadegörelsebrott. Våldsbrott i stadsmiljö är ofta kopplade till alkoholkonsumtion och krogliv och har sällan komponenter av självkontroll eller planering. Er-

¹ Kameraövervakning och brottsprevention, Brå-rapport 2007:29.

² Kameraövervakning i brottsförebyggande syfte Brå-rapport 2003:11.

farenheter tyder på att kameraövervakningens avskräckande effekt är av mindre betydelse i dessa fall. Ett viktigt syfte med denna studie är att bidra till att öka kunskapen om effekterna av kameraövervakning i Sverige.

Inga effekter på våldsbrotten

De fem gator som kameraövervakats i Landskrona ligger i ett område som polisen kallar "trekanten". Inom detta kvadratkilometer stora område sker hälften av alla anmälda våldsbrott utomhus i kommunen. De fem kameraövervakade gatorna identifierades som extra utsatta inom detta område.

Under det första året med kameraövervakning ökade de anmälda våldsbrotten utomhus med över 70 procent på de kameraövervakade gatorna. Framför allt ökade misshandel utomhus mot män i fall där personerna inte kände varandra sedan tidigare. En majoritet (två tredjedelar) av de anmälda våldsbrott i Landskrona som begicks utomhus på de gator som kameraövervakades skedde under de tider och dagar som kamerorna filmade, vilket innebär att merparten av brotten begicks under helgnätter.

Ökningen av krogrelaterat våld utomhus samt fall där ungdomar i grupp begått ett våldsbrott utomhus förklarar en ganska stor del av den totala ökningen på de kameraövervakade gatorna. Det är alltså inte kameraövervakningen i sig som har ökat de anmälda våldsbrotten, däremot har kameraövervakningen inte lett till en minskning av anmälda våldsbrott.

Några överflyttningseffekter, det vill säga att brotten i stället begicks på närliggande platser, tycks inte ha skett. Omkringliggande områden hade inte samma ökning av anmälda våldsbrott under perioden som de kameraövervakade gatorna. Det faktum att antalet anmälda våldsbrott inte ökat i det omkringliggande området, men ökat kraftigt i det kameraövervakade området, stärker bilden av att övervakningen inte gett några positiva effekter på nivåerna av anmälda våldsbrott.

Bilderna har inte använts för att klara upp brott

Polisen i Landskrona har begärt ut bilder av kommunen från övervakningskamerorna i fem ärenden under det första året med kameraövervakning. Av dessa fem ärenden rörde sig endast ett om ett våldsbrott och i det fallet gick inte bilderna att använda. Nästan två tredjedelar av alla anmälda våldsbrott på de kameraövervakade gatorna bör ha filmats av övervakningskamerorna. Dessa bilder har alltså inte använts i någon större utsträckning. Förklaringen till att övervakningskamerorna inte använts för att klara upp brott är enligt polisen att informationen inom polisen om denna möjlighet varit för dålig. En annan möjlig förklaring är att polisen själv inte äger övervakningskamerorna eller bilderna från kamerorna och att frågan därför inte har uppmärksammats på det sätt som den borde.

Tryggheten har ökat

En intervjustudie gjordes med personer som, vid intervjutillfället (oktober 2008), vistades på de gator som kameraövervakades. Kännedomen om kamerorna bland de intervjuade var god och över 90 procent tyckte att kameraövervakningen är och har varit ganska eller mycket bra. Det var få som i någon aspekt upplevde kameraövervakningen som negativ. Nästan hälften av de personer som intervjuades kände sig tryggare i och med kameraövervakningen. Cirka 40 procent tyckte inte att tryggheten hade påverkats och endast sju personer uppgav att de känt sig mer

otrygga. De intervjuade hade tidigare upplevt problemen med brott och ordningsstörningar som stora i det område som kameraövervakades, och trots att de anmälda våldsbrotten har ökat med 70 procent på de aktuella gatorna upplevde över en tredjedel av de intervjuade att problemen hade minskat. Ytterligare en tredjedel upplevde problemen som oförändrade och endast fem procent upplevde att problemen ökat under det första året med kameraövervakning.

I materialet skilde sig svaren något mellan olika ålderskategorier. Yngre personer tenderade att vara något mer kritiska mot övervakningen och de upplevde problem som brott och ordningsstörningar i området som mer allvarliga än vad de äldre gjorde. De yngre kände sig även i högre grad otrygga och ansåg inte att problemen förändrats i lika stor utsträckning som de äldre. En förklaring till skillnaderna kan vara att yngre personer i högre utsträckning vistas på de platser där de flesta våldsbrotten utomhus sker och vid de tider då brotten äger rum. De som oftare vistas i centrala Landskrona under helgnätter lär också ha upplevt den faktiskt ökningen av anmälda våldsbrott i högre utsträckning än de som inte vistas där.

Brå:s bedömning

Landskrona kommun har onekligen följt flera av de rekommendationer som bland annat Brå har gett när det gäller användandet av kameraövervakning i brottsförebyggande syfte. En analys av problembilden har gjorts, man har identifierat en plats med hög koncentration av brott och kamerornas täckning över området är mycket god. Ändå har inte kamerorna haft önskad förebyggande effekt.

Skälet till detta torde vara att just den typ av brottslighet som Landskrona kommun vill åtgärda med hjälp av kameraövervakningen sällan låter sig påverkas i någon större utsträckning av kameror. De tidigare utvärderingar som gjorts av kameraövervakning för att förhindra våld på offentlig plats – i första hand i England där kameraövervakning är mycket vanligt förekommande – visar sällan några positiva resultat. En tidigare studie som Brå gjort av kameraövervakningen på Möllevängstorget i Malmö visade att brotten mot person minskade under en period för att sedan öka igen, men den studien får ses som ett undantag.

De obefintliga effekterna på våldsbrotten i Landskrona får sägas vara i linje med de tidigare metaanalyser som gjorts. Dessa studier har visat att en brottsförebyggande effekt som kan härledas från kameraövervakning framför allt uppnås när man försöker förebygga planerade brott. Våldsbrott som begås under alkoholpåverkan har sällan inslag av planering och torde därför påverkas mindre av kameraövervakning. Trots att övervakningskamerorna inte tycks ha haft någon effekt på den anmälda brottsligheten så har ett annat av målen med Landskronas kameraövervakning uppnåtts – man har ökat tryggheten. Människor känner sig tryggare med övervakningskamerorna uppsatta oavsett om den anmälda våldsbrottsligheten ökar eller inte. En diskussion om avvägningen mellan de olika målen – minskning av brott och en ökad trygghet – är i detta fall intressant.

Alternativa metoder

Alternativa metoder för att minska brottsligheten och öka tryggheten ska alltid övervägas och prövas, och kameraövervakning på allmän plats kan möjligtvis fungera som ett komplement till andra åtgärder. Brå:s studie har visat att en stor andel av våldsbrotten i centrala Landskrona är kopplade till krogliv. Under det år som området kameraövervakades ökade de anmälda våldsbrotten kraftigt på de övervakade gatorna och en relativt stor del av ökningen har kunnat härledas till

våld som begås i anslutning till krogar. Brå har på ett ganska enkelt sätt kunnat identifiera specifika krogar och genom det har delar av ökningen kunnat förklaras. Ett aktivt problemorienterat tillsynsarbete från polisens sida synes därför vara en åtgärd som till viss del skulle kunna påverka den våldsbrottslighet som kameraövervakningen var tänkt att förebygga.

Utöver det ökande krogvåldet har en del av ökningen av våldsbrott i centrala Landskrona kunnat tillskrivas grupper av ungdomar som begått brott tillsammans. Landskrona kommun och polis bedriver sedan flera år tillbaka ett aktivt arbete med insatser för ungdomar och mot ungdomsbrott. Enligt Brå:s bedömning är det intensiva arbetet med ungdomar i Landskrona befogat och sådana insatser kan även i fortsättningen vara en viktig del av det brottsförebyggande arbetet. Kanske är emellertid kameraövervakning inte rätt sätt att komma till rätta med problemen.

Spridning av information viktig

Polisen har inte använt bilder från övervakningskamerorna i den utsträckning man har haft möjlighet till och ingen brottsupplärande effekt har därför kunnat mätas. Brottsförebyggande effekter av kameraövervakning blir troligtvis mer tydliga om det blir känt att kamerorna används för att utreda och bevisa brott. Polisens förklaring till att bilderna från övervakningskamerorna inte använts är att informationen om kamerorna inom den egna organisationen har brutit. För att inspelning av bilder med hjälp av övervakningskameror ska vara meningsfull krävs att bilderna används och att resultatet blir känt. Rätt använda kan bilder från kameraövervakning fungera som ett hjälpmedel i polisens uppläring av brott och i förlängningen stärker det kamerornas avskräckande effekt. I samarbetet mellan kommun och polis bör därför ingå att man säkerställer att såväl kommunen som polisen åtar sig att sprida information om kamerorna både utåt och inom den egna organisationen. Det är även viktigt att skapa en rutin kring såväl inhämtandet som utlämnandet av bilder.

Trots de begränsade resultaten är försöket i Landskrona värdefullt. Det bidrar till att öka kunskapen om effekterna av kameraövervakning i Sverige, eftersom den övervägande delen av tidigare studier gjorts utomlands och försöket på Möllevångstorget gav lovande resultat. Erfarenheterna från Landskrona och Helsingborg talar, tillsammans med ett antal internationella metaanalyser, för att man bör ha låga förväntningar på resultat vid kameraövervakning för att förebygga våld på offentlig plats.

Inledning

Kameraövervakning är en omdiskuterad metod som har kommit att användas allt oftare både i Sverige och i andra länder för att förebygga brott och ordningsstörningar. Skälen till den ökande användningen är bland annat växande krav på trygghet och säkerhet samt en teknisk utveckling som gjort det möjligt att kameraövervaka. I Sverige har övervakningskameror i brottsförebyggande syfte främst använts för att förhindra stölder och skadegörelse i till exempel butiker och parkeringsgarage. Att man använder kameraövervakning för att förebygga våld och ordningsstörningar är mindre vanligt, men övervakningskameror har börjat användas i exempelvis taxibilar, på skolgårdar och i kollektivtrafiken.³ I den här utvärderingen undersöks kameraövervakningen på ett antal gator i centrala Landskrona i Skåne.

I Sverige finns det relativt få exempel på kameraövervakning i brottsförebyggande syfte på större allmänna platser som centrumkärnor, torg, gator och parker. Längre har Möllevångstorget i Malmö och Stadsparken i Helsingborg varit de mest kända svenska exemplen på offentlig kameraövervakning i stadskärnor. Under år 2008 har bland annat Stureplansområdet och Medborgarplatsen i Stockholm godkänts för kameraövervakning av kammarrätten. Avgörandet har överklagats till Regeringsrätten av JK (Justitiekanslern), liksom liknande ansökningar från Katrineholm, Falkenberg, Malmö, Helsingborg och Halmstad.

De flesta utvärderingar av kameraövervakning i stadskärnor kommer från Storbritannien, som är ett land med en mer omfattande tradition av kameraövervakning än Sverige. I Storbritannien är kameraövervakning den enskilda icke straffrättsliga brottsförebyggande åtgärd som getts störst ekonomiskt stöd från staten. Det har medfört att offentlig kameraövervakning är mycket vanligt förekommande och det fanns totalt 4,2 miljoner övervakningskameror år 2007, eller i snitt en kamera per var fjortonde medborgare.

Den debatt som förekommit, och som pågår, kring kameraövervakning handlar till stor del om avvägningen mellan nyttan av övervakningen och den negativa påverkan som kameraövervakningen kan ha på den personliga integriteten. Å ena sidan kan viss kameraövervakning öka tryggheten och minska brottsligheten. Å andra sidan finns det risker för att övervakningen leder till intrång i människors privatliv. Det har diskuterats hur kameraövervakning kan användas i det brottsförebyggande arbetet utan att integritetsintressen kränks.⁴

Eventuella kränkningar av integriteten tas även upp i lagen om allmän kameraövervakning. Där anges att den som söker tillstånd om kameraövervakning ska visa att övervakningsintresset väger över integritetsintresset.

Lagen om allmän kameraövervakning

I juli 1998 trädde en ny svensk lag i kraft: lagen om allmän kameraövervakning (1998:150). Lagen innebär att intresset av att förebygga och utreda brott spelar en mer framträdande roll i förhållande till integritetsintresset än tidigare. En av grundprinciperna i den svenska lagstiftningen om allmän kameraövervakning är att övervakningskameror ska användas först efter att andra rimliga åtgärder har prövats eller övervägts.⁵ En annan grundprincip är att det måste lämnas upplysning om övervakningen.

³ Kameraövervakning och brottsprevention, Brå-rapport 2007:29.

⁴ SOU 2002:110.

⁵ Kameraövervakning och brottsprevention, Brå-rapport 2007:29.

Det är länsstyrelsen som ansvarar för tillstånd för och tillsyn av kameror som sitter på platser som allmänheten har tillträde. Länsstyrelsens beslut övervakas av JK som får in alla ärenden, både beviljade och avslagna. JK har i uppgift att tillvarata allmänhetens intressen genom att bland annat övervaka att integritetsintresset inte sätts åt sidan. JK har även möjlighet att överklaga beslut om kameraövervakning om det bedöms att ansökningen inte uppfyller de krav som kan ställas på kameraövervakning på allmän plats.

Under år 2001 beslutade regeringen att utvärdera och se över den nya lagen. Kameraövervakningsutredningen kom fram till att lagen i huvudsak fungerar väl (SOU 2002:110). Utredningen kom även fram till att användningen av kameraövervakning hade ökat markant under åren innan utredningen genomfördes.

År 1996 fanns knappt 5 000 tillstånd i landet och i början av år 2002 fanns omkring 6 100 tillstånd och 3 200 anmälningar om kameraövervakning (totalt omkring 9 300). I början av år 2009 hade antalet ökat till cirka 9500 tillstånd och hela 11 000 anmälningar om kameraövervakning (totalt omkring 20 500). Det innebär att tillstånden för kameraövervakning har ökat med över 50 procent mellan åren 2002 och 2009. När det gäller ökningen av anmälningar får antalet tas med en nypa salt. Flera länsstyrelser har uppgett att det finns kvar anmälningar som är 20 år gamla och att man inte vet om de som anmält fortfarande använder övervakningskameror eller om företagen ens existerar längre. Frågan är därför om antalet anmälningar om kameraövervakning bara blir en administrativ siffra som kommer att öka när nya anmälningar inkommer till länsstyrelserna och gamla anmälningar ligger kvar.

Kameraövervakning i förebyggande syfte

Kameraövervakning kan förebygga brott på flera olika sätt⁶. I första hand syftar kameraövervakning ofta till att avskräcka från brott genom att potentiella gärningspersoner upplever risken för upptäckt som större. Övervakningskameror kan öka den verkliga sannolikheten för upptäckt genom att eventuella brott spelas in på film och används av polis och åklagare i brottsutredningar. När kamerorna är direkt kopplade till exempelvis polisens kommunikationscentral kan de också användas för att förhindra pågående brott. Slutligen kan övervakningskamerorna signalera förbättringar i miljön och genom det öka tryggheten och den informella sociala kontrollen.

Den första punkten, där personer som skulle ha begått brott i större utsträckning avstår då de upplever att risken för att bli upptäckt är större när det finns kameror på platsen, förutsätter att den potentiella brottslingen tänker och handlar rationellt. Personen bör kunna väga fördelar (vad som kan fås ut av brottet) mot nackdelar (de negativa konsekvenserna) vilket kräver ett visst mått av självkontroll.⁷ Kameraövervakning tycks därför fungera bäst för att förhindra planerade eller i vart fall mer övervägda brott till exempel olika typer av egendomsbrott som stöld och skadegörelse.

Våldsbrott som kan sammankopplas med alkoholkonsumtion är sällan planerade utan snarare brott som uppstår i en konfliktsituation. Sannolikt är kameraövervakningens avskräckande effekt av mindre betydelse i dessa fall. Kamerornas effekt är därutöver troligen större på mindre erfarna brottslingar. För att de mer erfarna brottslingarna ska avskräckas krävs sannolikt att övervakningen faktiskt

⁶ *Kameraövervakning och brottsprevention*, Brå-rapport 2007:29.

⁷ *Kameraövervakning i brottsförebyggande syfte*, Brå-rapport 2003:11 och Clarke 1992.

leder till att upptäcktsrisken ökar genom att polis och åklagare använder det inspelade materialet.

Kameraövervakning har störst möjlighet att bidra till att brottsligheten minskar på platser och i områden där brottsligheten från början är hög, eller förväntas bli hög. Utrymmet för minskning är helt enkelt större när det är en hög brottslighet, och detsamma gäller tryggheten. Att använda kameraövervakning på platser där ordningssituationen är relativt god ger sannolikt endast begränsade effekter, om ens några.⁸

Brå:s uppdrag och rapportens syfte

Regeringen har gett Brå och RPS i uppdrag att planera och genomföra projekt om förebyggande av våld i offentliga miljöer. I projektet har ingått att göra en inventering av genomförda, pågående eller planerade åtgärder för att förebygga våld. Enligt uppdraget ska Brå, i samverkan med RPS, ägna sig åt kunskaps- och metodutveckling avseende åtgärder för att förebygga våld i offentliga miljöer. I detta uppdrag har Brå framför allt en utvärderande roll. Inom ramen för uppdraget har ett antal åtgärder som syftar till att förebygga våld i offentliga miljöer valts ut. En av dessa åtgärder är kameraövervakningen i centrala Landskrona som utvärderas i denna rapport.

Syftet med rapporten är således att göra en utvärdering av ett försök till att minska våldsbrottslighet med hjälp av övervakningskameror i stadsmiljö.

Frågeställningar

I rapporten besvaras följande frågor:

1. Vad säger tidigare forskning om övervakningskamerors effekter på våldsbrott som begås i stadsmiljö?
2. Vilka är förutsättningarna för kameraövervakningen?
  - Hur är den fysiska miljön utformad och hur används den plats där kamerorna sitter?
  - Hur stor del av platsen övervakas och när sker övervakningen?
  - Bevakas monitorer och spelas bilder in?
  - Är bildkvaliteten tillräckligt hög?
  - Hur såg problembilden ut när kamerorna sattes upp?
  - Har andra åtgärder vidtagits eller har förutsättningarna förändrats på annat sätt?
  - Känner allmänheten till övervakningen?

---

⁸ Blixt, M. (2006). *Ansvarsfull kameraövervakning kan förebygga brott*. Webbpublikation.

3. Vilka är effekterna på brottsligheten?
  - Hur ser brottsutvecklingen på platsen ut i relation till brottsutvecklingen i ett större område?
  - Förändras brottsligheten på platsen?
  - Om brottsligheten minskar, finns tecken på att den flyttar till närliggande platser?

4. Vilka är konsekvenserna för tryggheten?
  - Hur upplevs kameraövervakningen?
  - Hur upplevs problembilden på den plats där kamerorna sitter?
  - Förändras upplevelsen av problem som brott och ordningsstörningar?
  - Förändras upplevelsen av trygghet bland dem som vistas på platsen?
  - Förändras oron för brott på platsen?

Material

För att besvara frågorna har följande material använts.

- Alla anmälningar avseende misshandel och personrån i Landskrona kommun under hela åren 2005–2007 samt från 1 januari till 1 september 2008. Materialet är hämtat från polisens databas RAR (Rationell anmälansrutin).
- Intervjuer med 100 slumpmässigt utvalda personer som vid intervjutillfället vistades utomhus i centrala Landskrona under en vecka i oktober 2008.
- 118 nyhetsartiklar från dagspressen som behandlat kameraövervakningen i Landskrona och som publicerats på webben mellan 1 jan 2006 och 1 september 2008.
- Intervjuer med ansvariga inom kommunen, polisen, fältarbetare och ordningsvakter i Landskrona.
- Trygghetsmätningar genomförda av Landskrona kommun och Polisen i Skåne åren 2002 till 2008.

Erfarenheter av kameraövervakning i stadsmiljö

Svenska utvärderingar

Två tidigare svenska exempel på kameraövervakning i stadsmiljö har utvärderats av Brå. Det gäller kameraövervakningen på Möllevångstorget i Malmö och i Stadsparken i Helsingborg. Utvärderingarna var de första svenska fallstudierna av kameraövervakning i brottsförebyggande syfte och presenterades gemensamt i en rapporten *Kameraövervakning i brottsförebyggande syfte* (Brå-rapport 2003:11).

Inga effekter i Stadsparken i Helsingborg

Stadsparken i Helsingborg är centralt belägen och ligger nära både tåg- och färjeterminal. Den är relativt liten men stadens invånare använder den frekvent för att ta sig mellan olika stadsdelar i Helsingborg. En lokal trygghetsundersökning hade visat att parken upplevdes som den mest otrygga platsen i centrala Helsingborg och majoriteten av kommuninnevånarna var positiva till kameraövervakning. Flera olika brottsförebyggande åtgärder vidtogs men trots detta fortsatte överfall och rån i parken. Kameraövervakning sågs då som ett komplement till övriga brottsförebyggande åtgärder.

I juni 2001 sattes fem övervakningskameror upp i parken i syfte att förebygga brott, öka tryggheten och för att kunna identifiera gärningsmän. Kamerorna täckte endast parkens huvudstråk och övervakningen skedde mellan klockan 21:00 och 06:00 under sommarhalvåret och 19:00 och 07:00 under vinterhalvåret. Bilderna gick direkt till polisens kommunikationscentral.

Ett år efter installationen följdes den anmälda brottsligheten i stadsparken upp. Uppföljningen visade att brottsnivåerna i princip var oförändrade, och inga överflyttningseffekter hade heller skett. Vid en närmare analys visade det sig att andra åtgärder, som nattpatrullering, troligtvis hade haft en effekt på vid vilka tider som brotten begåtts men att kameraövervakningen inte påverkat brottsnivåerna.

Även tryggheten i Stadsparken undersöktes och det visade sig att den största effekten på tryggheten uppnåddes bland de boende runt parken, men även de som besökte parken kände sig något tryggare efter att övervakningskamerorna sattes upp.

Kraftig minskning på Möllevångstorget i Malmö

Inför kameraövervakningen på Möllevångstorget i Malmö hade polisen identifierat platsen som ett särskilt problemfyllt område. Där begicks betydligt fler grova brott mot person och egendom än i övriga delar av centrala Malmö. Syftet som polisen angav i sin ansökan om att få kameraövervaka torget var att avbryta pågående brottslighet, att öka möjligheterna att upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt att dokumentera brottsliga angrepp mot person och annan allvarlig brottslighet.

I juli 2001 inleddes kameraövervakningen med tre rörliga färgkameror på Möllevångstorget. Kamerorna placerades mycket högt upp på husfasader och hade en zoomfunktion för att man skulle kunna identifiera personer på upp till 100 meters avstånd. Kamerorna täckte hela torget och nådde även in på angränsande gator. Övervakningskamerorna filmade mellan klockan 21:00 och 06:00 varje dag.

Kamerorna på Möllevångstorget kopplades till polisens kommunikationscentral så att en person i realtid skulle kunna titta på de bilder som spelas in. De som

skulle titta på bilderna från kamerorna fick dock inte utbildning i att använda utrustningen förrän ett och ett halvt år efter det att kamerorna installerats och då studien genomfördes ett år efter installationen kunde effekten av den direkta bevakningen inte studeras.

Den anmälda brottsligheten på Möllevångstorget hade minskat relativt kraftigt vid mätningen ett år efter installationen. Brott mot person hade minskat med över 50 procent och stöldbrotten med över 30 procent. Minskningen av anmälda brott under uppföljningsåret visade sig vara som störst under det första halvåret, vartefter antalet anmälda brott ökade igen. Man kunde inte se några överflyttningseffekter till omkringliggande områden och minskningen det första halvåret verkade inte heller vara en generell trend i centrala Malmö.

Tryggheten bland boende, besökare och näringsidkare på Möllevångstorget ökade något efter det att kamerorna sattes upp. Innan åtgärden var det dock fler som trodde att de skulle känna sig tryggare med övervakningen än de som faktiskt gjorde det när den var införd.

Tabell 1 visar en sammantagen bild av uppmätta effekter av kameraövervakningen i Stadsparken och på Möllevångstorget. Som synes har övervakningskamerorna ökat tryggheten på båda platserna medan effekter på den anmälda brottsligheten inte återfinns i Stadsparken och enbart initialt på Möllevångstorget.

Tabell 1. Kameraövervakningens effekter i Stadsparken i Helsingborg och på Möllevångstorget i Malmö.

Effektmått	Stadsparken	Möllevångstorget
Antalet anmälda brott	I stort sett oförändrat	Minskar kraftigt första halvåret, därefter ökar de något
Tryggheten	Ökar något bland besökande, desto mer hos boende	Ökar något

Kameraövervakningen på Möllevångstorget sju år senare

Kameraövervakningen på Möllevångstorget pågår fortfarande sju år efter att kamerorna installerades. Utrustningen har inte bytts ut under perioden och kamerorna är med dagens teknik relativt ålderdomliga. År 2008 var det fortfarande polisen som ansvarade för kamerorna på Möllevångstorget.

Polisen menar att antalet anmälda brott på Möllevångstorget numera inte påverkas av övervakningskamerorna då de sällan används i brottsupplärande syfte. Enligt Malmöpolisen förlorade kamerorna sin trovärdighet efter en period och en anledning till det var att ingen greps med kamerornas hjälp. Den initiala avskräckningseffekten avtog för att med tiden försvinna helt. En erfarenhet man fått av de senaste sju årens kameraövervakning på Möllevångstorget är enligt polisen att man måste jobba aktivt med övervakningen genom att till exempel använda bilderna i utredningar av brott.

Malmö stad ansökte år 2006 om att få använda kameraövervakning på det så kallade *stråket* vilket är ett område med gator som går från Centralstationen över Stortorget, Södergatan, Gustav Adolfs torg och Södra Förstadsgatan ner till Möllevångstorget. Totalt ansökte staden om att få sätta upp 47 fasta och 11 rörliga kameror på området. Bilderna från de fasta kamerorna är tänkta att spelas in, varvid polisen kan begära ut dem inom 30 dagar om de vill använda dem i brottsupplärande syfte. Bilderna från de rörliga kamerorna är tänkta att studeras i realtid på Malmö stads larmcentral.

Staden fick ansökan godkänd av länsstyrelsen i januari 2007 men fick beslutet upphävt i juni samma år av länsrätten efter överklagan av Justitiekanslern. Malmö stad fick prövningstillstånd av kammarrätten men fick avslag på sin ansökan i juli 2008 och har överklagat till Regeringsrätten.

Internationella erfarenheter

För att öka kunskapen om kameraövervakning och dess effekter anlidade Brå år 2007 internationella forskare för att göra en systematisk genomgång av den befintliga forskningen om förebyggande effekter av kameraövervakning. Resultatet blev rapporten *Kameraövervakning och brottsprevention* som kom år 2007.⁹ I rapporten har 44 studier av kameraövervakning undersökts, varav 22 studier behandlar kameraövervakning i stadskärnor. Andra miljöer med övervakningskameror som studerades var Public housing (bostadsområden), kollektivtrafiken och parkeringsplatser.

Den övergripande slutsatsen i genomgången var att kameraövervakning har en liten, men signifikant, önskvärd effekt på brottslighet. Den miljö där kameraövervakningen fungerade bäst var på parkeringsplatser och då framför allt vid fordonsbrott. Det verkade dessutom som att man fått bäst effekter av försök med kameraövervakning i Storbritannien. Förklaringar till detta kan vara att man vidtog andra åtgärder parallellt med kameraövervakningen i många av försöken medan inga andra åtgärder vidtogs i försöken i övriga länder.

Av de studier som behandlade användningen av övervakningskameror i stadskärnor genomfördes 17 i Storbritannien, tre i USA, en i Sverige¹⁰ och en i Norge. Uppföljningstiden var i snitt 15 månader, med variationer från som kortast tre månader och som längst 60 månader. I sex av försöken ingick även andra åtgärder vilket i de flesta fall rörde sig om att man satte upp skyltar för att informera om kamerorna. I de flesta av försöken användes kameraövervakning där en operatör i realtid tittar på monitorer som är kopplade till kamerorna.

När författarna till Brå:s forskningsgenomgång lade samman resultaten från studierna framkom att kameraövervakningen ledde till en liten, men inte signifikant, minskning av brottsligheten i stadskärnor. I fem av studierna mättes påverkan på våldsbrottsligheten och i två av dessa studier minskade den anmälda våldsbrottsligheten mer än vad den gjorde i kontrollområdet (i en av studierna ökade den mindre än i kontrollområdet och i en minskade den mindre än i kontrollområdet).

Något man inte utforskade i forskningsgenomgången var om kameraövervakningen kunde medföra andra viktiga fördelar utöver brottspreventionen, till exempel öka tryggheten och minska rädslan för brott eller underlätta gripanden. Dessutom grundade sig effektivitetsmättet i forskningsgenomgången på mätning av antalet brott före och efter och inte på tidsserieanalyser.

Sammanfattningsvis konstaterar man att kameraövervakning verkar fungera bäst för att förhindra planerade brott, framför allt olika typer av egendomsbrott som inbrott, stöld och skadegörelse. När det gäller mer oplanerade brott som våldsbrott under alkoholpåverkan, saknas internationellt sett, starkt stöd för att kameraövervakning har en avskräckande effekt.

⁹ *Kameraövervakning och brottsprevention*, Brå-Rapport 2007:29.

¹⁰ Studien avsåg Brå:s utvärdering av Möllevångstorget och Stadsparken i Helsingborg. Rapport 2003:11.

Kameraövervakning i Landskrona

År 2007 fick Landskrona kommun länsstyrelsens tillstånd att kameraövervaka ett antal gator i Landskrona centrum. Tillståndet gavs med anledning av de höga nivåerna av våldsbrott och den låga upplevelsen av trygghet i de centrala delarna av staden. Kameraövervakningen var ett led i den satsning som Landskrona kommun inledde år 2005 för att öka tryggheten och minska våldsbrottsligheten i staden.

Länsstyrelsens tillstånd överklagades av JK, först till länsrätt och därefter till kammarrätt. Kammarrätten i Göteborg avkunnade dom i februari 2008 där man ger Landskrona kommun rätt att använda sig av kameraövervakning. Denna dom har överklagats av JK till Regeringsrätten.

Trots pågående process med överklaganden har Landskrona kommun valt att sätta upp övervakningskamerorna i syfte att förebygga våldsbrott och personrån utomhus. Majoriteten av kamerorna sattes upp i början av september 2007 och ytterligare några kameror tillkom senare under hösten.

Det är fem gator och en del av ett torg som övervakas. Gatorna ligger i de mest centrala delarna av Landskrona och har en koncentration av affärer och nöjesställen. Under dagtid används gatorna som så kallade shoppinggator och flera stora klädkedjor har sina butiker där. Kvällstid befolkas gatorna av människor som besöker eller är på väg till eller från de krogar, restauranger och nattklubbar som ligger på de kameraövervakade gatorna.

Polisen har identifierat de gator som har kommit att kameraövervakas, som några av de mest brottsbelastade i staden.¹¹ I området har även andra åtgärder än kameraövervakning vidtagits. Bland annat rör sig fältassistenter och ordningsvakter i området under kvällar och helgnätter. De gator som är kameraövervakade är: Järnvägsгатan, Råhusгатan, Rådmansгатan, St. Norregатan och Östergатan. Kameror övervakar dessutom delar av Rådhusorget. Kartan nedan visar kamerornas placering.

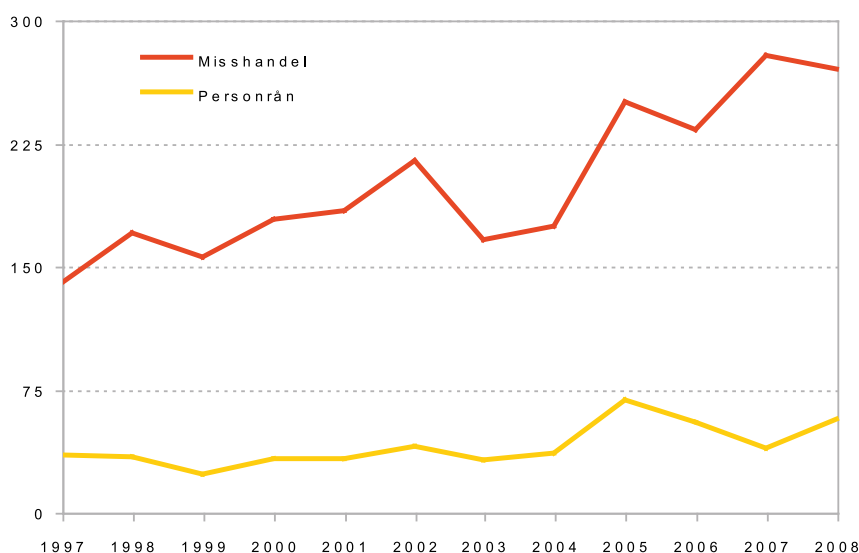
¹¹ Enligt polisens statistik över anmälda brott. Se Rapport *Misshandel och personrån utomhus i Landskrona 2004-09-01–2005-08-31*.

Bilderna från de fem gatorna spelas in med hjälp av sexton fasta övervakningskameror som sitter väl synliga cirka tre meter upp på husfasaderna. Övervakningskamerorna filmar från fredag kväll till måndag morgon mellan klockan 21:00 och 06:00 vilket innebär att merparten av den tid som de är aktiva är under dygnets mörka timmar. Kamerorna är högupplösta nätverkskameror som är speciellt anpassade för att filma i mörker och i miljöer med mycket svagt ljus. Kameran byter automatiskt till nattläge vid mörker och till dagsläge vid dagsljus. Det innebär att kamerorna använder sig av infrarött ljus när de spelar in på natten och bilderna blir då svartvita. I dagsljus är det inspelade materialet i färg.

Bilderna från kamerorna spelas in och är sedan tillgängliga för kommunens ansvariga i 30 dagar. Det innebär att det rör sig om så kallad ”passiv övervakning”. Passiv övervakning innebär att man tittar på inspelningar av filmat material vid en senare tidpunkt. Alternativet till passiv övervakning är ”aktiv övervakning” där en operatör i realtid tittar på monitorer som är kopplade till kamerorna. Exempel på aktiv kameraövervakning är Stadsparken i Helsingborg och Möllevångstorget i Malmö. När ”passiv övervakning” används kan polisen exempelvis inte avbryta pågående brottslighet med kamerornas hjälp. I princip alla delar av de fem gatorna övervakas av kamerorna men kommunen har inte tillåtelse att filma in i privatbostäder eller på utomhusserveringar, däremot filmas krogars och nattklubbars entréer.

Ett decennium av ökande våldsbrott i Landskrona

Landskrona kommun har under de senaste tio åren haft en trend av stigande antal anmälda våldsbrott utomhus.¹² Totalt ökade de anmälda våldsbrotten med närmare 90 procent mellan 1997 och 2008. Antalet anmälda fall av misshandel utomhus gick från 140 anmälda brott år 1997 till 270 brott år 2007, vilket är en dubbelning. Som framgår av figur 1 fortsätter inte den kraftiga ökningen av anmälda fall av misshandel utomhus som ägde rum mellan åren 2006 och 2007, i stället mins-

Figur 1. Anmälda utomhusbrott i Landskrona kommun.

¹² När det gäller kameraövervakning som är tänkt att förebygga våldsbrott och där kamerorna är placerade utomhus och filmar gator är det endast relevant att titta på utvecklingen av brott begångna utomhus. I det här fallet har misshandel och personrån valts ut för att representera utvecklingen av våldsbrott.

kade de något 2008 men ligger fortfarande på en hög nivå. De anmälda personrånerna utomhus ökade med över 60 procent mellan 1997 och 2008.

Våldsbrotten begås under helgerna

Omkring två tredjedelar av alla anmälda fall av misshandel och rån i Landskrona sker under fredagar, lördagar och söndagar. Enligt polisen i Nordvästra Skåne är problematiken med våldsbrottsligheten i centrala Landskrona uppenbart kopplad till alkoholkonsumtion och krogliv och brotten begås ofta runt krogar kring de tider de stänger. Brå:s statistik bekräftar att de mest brottsaktiva tiderna när det gäller misshandelsbrott är klockan 21:00–02:59 under dessa dagar. De mest brottsaktiva månaderna i Landskrona när det gäller våldsbrott är maj, juni, juli och augusti. Att många våldsbrott utomhus begås under sommarmånaderna är naturligt då det är många människor i rörelse utomhus när det är varmt ute.

Hälften av misshandelsbrotten begås inom "trekanten"

Som framgår av tabell 2 begicks över hälften av alla misshandelsbrott och personrån utomhus mellan åren 2005 och 2008¹³ inom ett område som polisen kallar "trekanten". Området ligger i centrala Landskrona och har en yta på ca 1 km². Det avgränsas av Eriksgatan i väster, S:t Olofsgatan i norr och Östergatan i söder. Inom detta område pågår det mesta kroglivet och det är även inom "trekanten" som de flesta shoppinggator ligger. Det är inom detta område som de kameraövervakade gatorna finns.

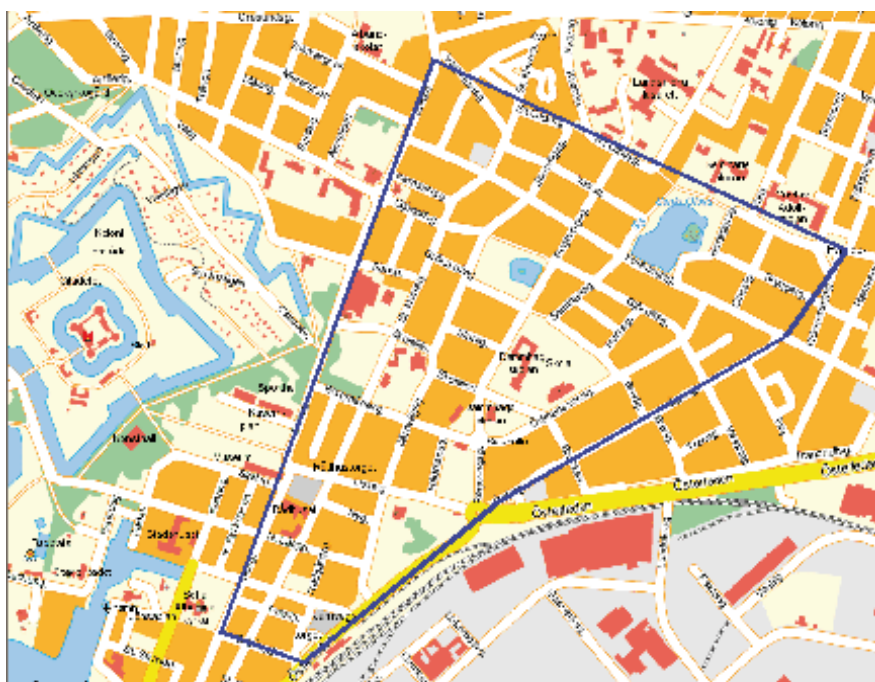

Bild 1. Karta över området som kallas *trekanten*.

¹³ År 2008 inkluderas anmälda brott fram till den 31 augusti.

Tabell 2. Anmälda brott årsvis inom trekanten och övriga Landskrona kommun och tätort.

År 2005	Trekanten	Övriga Landskrona tätort och kommun
Misshandel *	93	87
Personrån **	39	23
Totalt	132	110

År 2006	Trekanten	Övriga Landskrona tätort och kommun
Misshandel	88	82
Personrån	27	24
Totalt	115	104

År 2007	Trekanten	Övriga Landskrona tätort och kommun
Misshandel	138	97
Personrån	18	20
Totalt	156	117

År 2008 (tom 31 augusti)	Trekanten	Övriga Landskrona tätort och kommun
Misshandel	101	75
Personrån	19	16
Totalt	120	97

* Misshandel avser misshandel utomhus mot person, 15 år eller äldre.

** Personrån avser personrån utomhus med eller utan skjutvapen.

Landskrona centrum utvecklas

Centrala Landskrona var under flera år ett centrum där handeln minskade och butiker stängde. Detta innebar att många invånare i stället åkte till större omkringliggande centrum för att handla.

Under åren 2007 och 2008 genomgick Landskronas butiksliv en hel del förändringar och ett flertal butiker tillkom i centrum vilket medförde att handeln ökade markant. Landskronas cityhandel var bland annat den handel som ökade mest i Skåne-regionen år 2008. För att utveckla handeln i centrala Landskrona har kommunen, handlare, restauranger och fastighetsägare gått samman i något de kallar *Citysamverkan* som syftar till att utveckla stadsmiljön i centrum.

De förändringar som Landskrona centrum genomgått har med all säkerhet påverkat antalet människor som vistas i området vilket i sin tur kan påverka antalet brott som begås. Förändringarna i centrum har framför allt påverkat antalet besökare under dagtid och har sannolikt inte påverkat våldsbrottsligheten utomhus som ofta äger rum under sena kvällar och nätter. Något som skulle kunna påverka våldsbrottsligheten utomhus är en förändring i kroglivet i centrum exempelvis fler utskänkningstillstånd. Både antalet krogar och antalet utskänkningstillstånd är

dock oförändrat i centrala Landskrona sedan flera år tillbaka och andra större förändringar i utbudet av krogar eller utformningen av dessa står inte att finna.

Andra insatser för att minska antalet brott i Landskrona

Att våldsbrottsligheten i Landskrona är hög har polisen och Landskrona kommun vetat under en längre tid. Problemen är till stor del kopplade till ungdomsbrottslighet och löst sammansatta nätverk av ungdomar som begår brott tillsammans. För att komma tillrätta med denna utveckling har man satsat en hel del på förebyggande insatser mot ungdomsbrottslighet, våld och otrygghet. Kameraövervakningen är en del i kommunens och polisens satsning de senaste åren men den insatsen är inte specifikt riktad mot ungdomsbrott utan främst gatuvåld.

För att kunna göra en rimlig tolkning av resultaten från kameraövervakningen måste även andra insatser tas upp då även dessa kan ha påverkar utfallet.

Insatser mot ungdomsbrott

Som nämnts har Landskrona haft problem med ungdomsbrottslighet under flera år. Kommunen och polisen har vidtagit åtgärder mot detta på flera olika plan och insatserna har i flera fall pågått under många år. Det är svårt att avgränsa en eller ett par insatser eller projekt som direkt skulle kunna påverka utfallet från kameraövervakningen. Det som har gjorts är dels generellt förebyggande insatser som att skapa nya arenor för barn och ungdomar med fritidsverksamheter och ungdomshus, dels är det riktade insatser mot ungdomar som befinner sig i riskzon för kriminalitet. Riktade insatser har exempelvis varit MED-projektet¹⁴, uppsökande verksamhet, nattvandringar¹⁵ och SÅP¹⁶.

Ovanstående insatser har alla pågått under ett antal år och kan säkert ha positiva effekter på ungdomar i riskzon men om de har några direkta effekter på just gatuvåldet i det kameraövervakade området under den aktuella perioden är svårt att säga.

Insatser mot gatuvåld och otrygghet utomhus

Insatser som skulle kunna påverka utfallet för kameraövervakningen är projekt mot gatuvåld och mot gatuvåld förknippat med alkoholkonsumtion som inlets eller intensifierats omkring den period som kamerorna sattes upp. Merparten av de insatser som vidtagits mot gatuvåld och alkoholrelaterade våldsbrott har även som syfte att förebygga ungdomsbrott.

Ett sådant projekt är *Lugnt på stan* som inleddes i december 2005 och vars syfte är att öka tryggheten i Landskrona under helgerna¹⁷. *Lugnt på stan* är en arbetsgrupp bestående av fältsekreterare, fältarbetare och ordningsvakter som rör sig runt i Landskrona, och deras fokus ligger till stor del på de ungdomar som rör sig i centrala Landskrona. Fältteamet jobbar i hela Landskrona, medan ordningsvakterna koncentrerar sig på de centrala delarna. Ordningsvakterna är förordnade,

¹⁴ I projektet arbetar man med aktiva åtgärder för de ungdomar som är i riskzon för kriminalitet. M står för mobilisering av nätverket kring individen, d.v.s. många kontakter med föräldrar och skola. E står för *empowerment* där man arbetar med någon förändringsprocess hos individen och D står för delaktighet vilket innebär att ungdomen står i centrum för arbetet och deltar aktivt.

¹⁵ Nattvandringar har genomförts sedan år 2001. Deltagarna är frivilliga ur olika föreningar som vandrar runt på stan under helgkvällar och nätter.

¹⁶ SÅP-modellen är ett samarbete mellan Socialtjänst, Åklagare och Polis kring ungdomar och ungdomsbrott.

¹⁷ Fokusgruppen är framför allt ungdomar.

vilket innebär att de har en polismans befogenheter. Teamet samarbetar också med närpolisen i Landskrona.

Teamet i *Lugnt på stan* bär röda jackor och kallas "rödjackorna". De rör sig runt staden varje fredag och lördag mellan klockan 20:00 och 03:00 och finns även tillgängliga vid särskilda arrangemang i kommunen.

Om "rödjackorna" rör sig i staden under helgnätter rör sig "blåjackorna" i staden under vardagarna. "Blåjackorna" startade som ett arbetsmarknadspolitiskt projekt som nu har övergått i reguljär kommunal verksamhet. Deras uppgift är att skapa goda kontakter med ungdomar som finns ute i Landskrona. De är inga poliser eller ordningsvakter. De arbetar mellan klockan 9:00 och 22:00 på vardagar och mellan 11:30 och 20:30 på lördagar.

För att fånga upp ungdomar med annan kulturell bakgrund har man försökt se till så att "blåjackorna" har en bred kulturell kompetens. Bland annat har "blåjackorna" hjälpt till med de intervjuer som presenteras senare i denna rapport och deras medverkan gjorde att ett par intervjuer kunde hållas med personer som inte pratade svenska.

Lugnt på stan och "blåjackorna" har som nämnts pågått sedan slutet av år 2005 vilket innebär att om projekten påverkat utfallet för övervakningskamerorna så bör denna effekt ha inträffat både under den period som kamerorna suttit uppe och perioden innan.

Kameraövervakningens effekter

De eventuella effekterna av kameraövervakningen mäts på ett par olika sätt i denna utvärdering.

Dels undersöks vad som faktiskt hänt på platsen. Detta görs genom att den anmälda våldsbrottsligheten studeras, i det här fallet misshandel och personrån utomhus. Förändringar i antalet anmälda våldsbrott kan i viss mån svara på frågan om huruvida kamerorna kan ha haft någon brottsförebyggande effekt, vilket var ett huvudsyfte med kameraövervakningen, men den anmälda våldsbrottsligheten kan också påverkas av många andra saker, exempelvis anmälningsbenägenhet och övriga insatser. Då kameraövervakningen enbart sker utomhus avser redovisningen endast anmälda brott som begåtts utomhus.

Dels undersöks huruvida polisen använt bilderna från övervakningskamerorna i våldsbrottsärenden och vad detta i så fall lett till. Ett användningsområde vid kameraövervakning är de inspelade bildernas bidrag till uppkläringen av brott. Polisens användning av bilder från kamerorna skulle kunna påverka övervakningskamerornas effekt och trovärdighet på längre sikt.

Slutligen undersöks hur de som vistas och bor på platsen känner trygghet kopplat till kameraövervakningen, om trygghetskänslan har ökat eller minskat och vad de anser om kameraövervakningen och kameraövervakningens effekter på ordningssituationen och tryggheten. Detta svarar bland annat på om kamerorna har haft en trygghetsskapande effekt.

Inga effekter på våldsbrottsligheten

Som framgår av tabell 3 minskade varken anmälda personrån eller misshandelsbrott¹⁸ utan de ökade i hela Landskrona kommun under det första året som kamerorna satt upp. Totalt sett ökade de anmälda fallen av våldsbrott¹⁹ med 18 procent mellan det första året som kameraövervakningen pågick dvs. från den 1 september 2007 till den 31 augusti 2008 och samma period året innan²⁰.

De anmälda misshandelsbrotten mot vuxna ökade med drygt 20 procent, vilket innebär en ökning med 42 brott mellan det första året som kamerorna satt upp och samma period året innan. Det är framför allt är denna brottskategori som stod för ökningen i hela kommunen.

Personrånen i Landskrona kommun ökade med 30 procent (11 anmälda brott) mellan det första året som kamerorna satt upp och samma period året innan. Ser man två år tillbaka framgår emellertid att det skett en minskning av anmälda personrån över tid. Mellan åren 2005/2006 och 2007/2008 (det första året med kameraövervakning) minskade de anmälda personrånen med 27 procent.

I Landskrona hade man stora problem med ungdomar som begår och utsätts för brott. Brottskategorin *misshandel mot barn* innefattar barn under 15 år. Målsägande i dessa brott är oftast i yngre tonåren vilket är den målgrupp som många brottsförebyggande insatser riktat sig mot. Brotten inom denna kategori har således inte begåtts mot yngre barn. Som framgår av tabell 3 minskade misshandel mot barn kontinuerligt under alla tre år, och totalt minskade dessa brott med 36 procent under de tre åren.

¹⁸ Alla redovisningar av misshandel och personrån avser brott som begåtts utomhus.

¹⁹ Våldsbrott innebär misshandel och personrån i följande redovisning.

²⁰ Majoriteten av övervakningskamerorna sattes upp i början av september 2007 och de perioder som utvärderas och jämförs med sträcker sig därför från den 1 september till den 31 augusti följande år.

Tabell 3. Anmälda utomhusbrott i hela Landskrona kommun, uppdelat på år där 2007/2008 är det år som övervakningskamerorna satt uppe.

Brottskategori	2005/2006	2006/2007	2007/2008
Misshandel*	188	194	236
Misshandel mot barn**	50	38	32
Personrån***	64	36	47
Totalt	302	268	315

* Avser personer som är 15 år eller äldre.

** Avser personer som är 14 år eller yngre.

*** Inkluderar både rån med och utan skjutvapen.

Nästan hela ökningen sker inom "trekanten"

De kameraövervakade gatorna ligger i det område som kallas "trekanten" och som polisen pekat ut som extra brottsbelastat. I tabell 4 redovisas utvecklingen av polisanmälda våldsbrott begångna utomhus inom detta område. Av tabellen framgår att de anmälda våldsbrotten inom "trekanten" ökade med 25 procent under det år övervakningskamerorna satt uppe jämfört med året innan.

Det är anmälda misshandelsbrott mot vuxna som stod för nästan hela ökningen i området. Dessa brott ökade med nästan 40 procent inom "trekanten" mellan åren 2006/2007 och 2007/2008, vilket i faktiska tal innebär en ökning med 40 anmälda brott. Av de 42 misshandelsbrott som står för ökningen i hela Landskrona kommun har alltså i princip alla begåtts inom området "trekanten".

Tabell 4. Anmälda utomhusbrott i området "trekanten", uppdelat på år där 2007/2008 är det år som övervakningskamerorna satt uppe.

Brottskategori	2005/2006	2006/2007	2007/2008
Misshandel	94	107	147
Misshandel mot barn	23	19	12
Personrån	34	20	24
Totalt	151	146	183

I kategorin *misshandel* ryms både misshandel mot man och misshandel mot kvinna. Av de anmälda misshandelsbrott som begåtts inom "trekanten" under det år då kamerorna sattes uppe (2007/2008) begicks tre fjärdedelar mot män. Misshandel mot man var också det brott som stod för den stora ökningen av misshandelsbrott under året. Av de 42 anmälda misshandelsbrott som stod för ökningen i Landskrona kommun begicks över 80 procent mot män inom området "trekanten".

Tabell 5. Anmälda misshandelsbrott utomhus inom "trekanten", uppdelat på målsägandens kön och år. År 2007/2008 är det år som övervakningskamerorna satt uppe.

Brottskategori	2005/2006	2006/2007	2007/2008
Misshandel mot man	72	74	109
Misshandel mot kvinna	22	33	38
Totalt	94	107	147

Redovisningen tyder sammanfattningsvis på att en stor del av ökningen av anmälda misshandelsbrott i Landskrona kommun återfinns inom "trekanten". Det

är framför allt misshandel mot man som står för ökningen under det år som övervakningskamerorna varit aktiva.

Anmälda brott har ökat kraftigt på de kameraövervakade gatorna

Hur såg den anmälda brottsutvecklingen ut på de kameraövervakade gatorna under den period som övervakningskamerorna satt upp jämfört med motsvarande period åren innan? Det skulle kunna vara så att den ökning som skedde i kommunen som helhet och inom ”trekanten” inte återfinns på de kameraövervakade gatorna, vilket i sin tur skulle kunna tyda på att kameraövervakningen haft effekt.

Så är inte fallet. Som framgår av tabell 6 ökade de anmälda brotten kraftigt på de gator som kameraövervakats under det år kamerorna satt upp. Totalt ökade de anmälda våldsbrotten utomhus med över 70 procent och det var misshandeln som stod för den största delen av ökningen.

Anmälda fall av misshandel på de kameraövervakade gatorna ökade med drygt 80 procent under det år kamerorna satt upp jämfört med året innan. I faktiska tal handlar det om en ökning med 28 brott mellan åren. Det innebär att av hela Landskrona kommuns ökning av misshandelsbrott utomhus det år som kamerorna satt upp stod misshandelsbrotten på de kameraövervakade gatorna för två tredjedelar.

Tabell 6. Anmälda utomhusbrott på de gator som kameraövervakats. År 2007/2008 är det år som övervakningskamerorna satt upp.

Brottskategori	2005/2006	2006/2007	2007/2008
Misshandel	23	34	62
Misshandel mot barn	7	3	1
Personrån	4	4	8
Totalt	34	41	71

Skiljer man ut de båda delkategorierna *misshandel mot man* och *misshandel mot kvinna* ser man att ökningen i huvudsak ligger i kategorin *misshandel mot man*. Antalet anmälda brott mellan åren 2006/2007 och 2007/2008 i denna kategori mer än fördubblades, från 21 till 47 brott. Misshandel mot kvinna ökade obetydligt mellan samma år.

Tabell 7. Anmälda misshandelsbrott utomhus på de gator som kameraövervakats, uppdelat på den målsägandes kön. År 2007/2008 är det år som övervakningskamerorna satt upp.

Brottskategori	2006/2007	2007/2008
Misshandel mot man	21	47
Misshandel mot kvinna	13	15
Totalt	34	62

Kategorin *brott mot man* är den kategori som står för en absolut majoritet av ökningen av anmälda våldsbrott som begåtts utomhus på de kameraövervakade gatorna. Denna kategori går att dela upp i två typer. Dels finns fall där målsäganden och gärningspersonen är bekanta, dels finns fall där de inte är bekanta. Traditionellt sett brukar alkoholrelaterat krogvåld betyda misshandel mot man där målsägande och gärningsperson är obekanta, vilket gör dessa brott extra intressanta i denna studie, då en stor del av den brottslighet man avser förebygga med övervakningskamerorna är alkoholrelaterat våld.

Det visar sig att den stora ökningen av anmälda brott återfinns i de brott där gärningsperson och målsägande inte känner varandra sedan tidigare, men även brotten där de båda parterna är bekanta ökade. De fall där målsägande och gärningsperson är obekanta har mer än dubblats mellan 2006/2007 och 2007/2008 och i faktiska tal ökade kategorin med 21 anmälda brott. Även misshandel mot man där gärningsperson och målsägande är bekanta ökade dock mellan de två åren.

Tabell 8. Anmälda misshandelsbrott utomhus på de gator som kameraövervakats, uppdelat på den målsägandes relation till gärningsperson. År 2007/2008 är det år som övervakningskamerorna satt uppe.

Brottstyp	2006/2007	2007/2008
Misshandel mot man, gm obekant med offret	16	37
Misshandel mot man, gm bekant med offret	5	10
Totalt	21	47

Ökningen sker framför allt under helgnätter

I tabell 9 redovisas antalet anmälda våldsbrott på de gator som kameraövervakas under de tider och dagar som kamerorna är aktiva, det vill säga mellan klockan 21:00 och 06:00 fredag kväll till måndag morgon.

Som framgår av tabell 9 ökade de anmälda våldsbrotten på de kameraövervakade gatorna under alla tre studerade år men den absolut största ökningen skedde under det år kamerorna satt uppe. Två tredjedelar av den totala ökningen av anmälda våldsbrott på de kameraövervakade gatorna skedde under de dagar och tider som kamerorna var aktiva. Under 2007/2008 begicks 60 procent av de anmälda våldsbrotten under dessa tider, vilket innebär att hela 43 av totalt 71 anmälda våldsbrott som begicks på de fem gatorna under det år övervakningskamerorna varit aktiva bör ha filmats.

Misshandel mot man ökade med 17 brott, från 14 till 31 brott under den period som kamerorna satt uppe och är den brottstyp som står för i princip hela ökningen.

Tabell 9. Anmälda utomhusbrott på de gator som kameraövervakats under de tider som kamerorna är aktiva. År 2007/2008 är det år som övervakningskamerorna satt uppe.

Brottskategori	2005/2006	2006/2007	2007/2008
Misshandel mot man	9	14	31
Misshandel mot kvinna	1	6	9
Misshandel mot barn	0	0	0
Personrån	1	3	3
Totalt	11	23	43

Mer krogrelaterat våld

De anmälda brotten ökade således på de gator som kameraövervakades under det år som kamerorna satt uppe. Våld mot män som ökade mest och det handlar om våld där parterna inte känner varandra sedan tidigare. Det finns dock ingen anledning att förmoda att kameraövervakning i sig skulle ha bidragit till att de anmälda

våldsbrotten ökat. Det är alltså andra omständigheter som fått våldsbrotten att öka kraftigt under det år som övervakningskamerorna satt uppe.

En genomgång av alla anmälningar av våldsbrott utomhus som begåtts på de gator som kameraövervakats ger vid handen att det har skett en tydlig ökning av det krogrelaterade våldet på dessa gator. Under det år som kamerorna suttit uppe blev det anmälda våld som går att koppla till krogar dubbelt så vanligt som året innan (från 15 anmälda brott till 32 anmälda brott). Vid en närmare granskning var det framför allt vissa krogar som utmärkte sig och som enskilt förklarade en stor del av ökningen av det krogrelaterade våldet.

Att det krogrelaterade våldet ökade kan dock inte förklara hela ökningen av anmälda våldsbrott på de kameraövervakade gatorna. Även det anmälda våld som *inte* går att koppla till krogar ökade tydligt under det år som kamerorna satt uppe.

Det våld som inte kan kopplas till krogar och alkoholkonsumtion skedde inte lika ofta under helgnätter som det krogrelaterade våldet och något som stack ut under genomgången av anmälningarna var typen av gärningspersoner. Under det studerade året förekom flera anmälningar där de misstänkta var en grupp ungdomar som begått brottet tillsammans. Fall med grupper av ungdomar som misstänkta gärningspersoner ökade från två fall året innan kamerorna sattes upp till 13 fall under det år som kamerorna var aktiva.

Ökningen av det krogrelaterade våldet samt fall där ungdomar i grupp begått ett våldsbrott förklarar en ganska stor del av den totala ökningen på de kameraövervakade gatorna.

Inga överflyttningseffekter

En risk med kameraövervakning (egentligen alla situationella brottsförebyggande åtgärder) är att brottsligheten flyttas till närliggande områden samtidigt som den minskar eller är oförändrad i det område som kameraövervakas. I Landskrona kommun har de anmälda misshandelsbrotten förvisso inte minskat under det år som kameraövervakningen var aktiv och de kameraövervakade gatorna stod för en stor del av ökningen. Det kan ändå vara av intresse att titta på den brottsbelastade "trekanten" för att se om samma ökning skett där. Om så är fallet kan man inte utesluta att ökningen av anmälda brott på de kameraövervakade gatorna är en del av en generell trend i Landskrona men att de kameraövervakade gatorna har drabbats hårdast. De gator som är kameraövervakade ligger inom området "trekanten" men i följande redovisning exkluderas dessa för att undersöka om det skett en ökning även i det övriga området.

Som framgår av tabell 10 ökade de anmälda våldsbrotten inom "trekanten" på de kameraövervakade gatorna under det år som kamerorna var aktiva, men det har inte skett samma tydliga ökning i övriga "trekanten". Misshandel mot man ökade med 17 procent, eller 9 anmälda brott, under det år då övervakningskamerorna varit aktiva och misshandel mot kvinna ökade med tre anmälda brott. Misshandel mot barn minskade något och personrånen låg kvar på samma nivå som perioden innan men har nästan halverats om man jämför åren 2005/2006 och 2007/2008.

Tabell 10. Anmälda utomhusbrott inom "trekanten", exklusive de gator som kameraövervakats. År 2007/2008 är det år som övervakningskamerorna satt upp.

Brottskategori	2005/2006	2006/2007	2007/2008
Misshandel mot man	52	53	62
Misshandel mot kvinna	19	20	23
Misshandel mot barn	16	16	11
Personrån	30	16	16
Totalt	117	105	112

Som framgår av tabell 11 återfinns inte den ökning som man kunnat se på de kameraövervakade gatorna i Landskrona kommun och tätort när "trekanten" och de kameraövervakade gatorna har exkluderats. I tabellerna nedan är "trekanten" exkluderad (och med den även de kameraövervakade gatorna).

I Landskrona kommun (exklusive "trekanten") är det snarare en neråtgående trend när det gäller anmälda misshandelsbrott mot män. De minskade med 37 procent mellan åren 2005/2006 och 2007/2008. I stället ser man en ökning av anmälda misshandelsbrott utomhus mot kvinnor som ökade med närmare 60 procent (14 anmälda brott) mellan åren 2005/2006 och 2007/2008.

Tabell 11. Anmälda utomhusbrott inom Landskrona kommun, exklusive "trekanten".

Brottskategori	2005/2006	2006/2007	2007/2008
Misshandel mot man	81	63	51
Misshandel mot kvinna	13	24	38
Misshandel mot barn	27	19	20
Personrån	30	16	23
Totalt	151	122	132

Det verkar således som att det främst är på de kameraövervakade gatorna som antalet våldsbrott ökade kraftigt under det år som kameraövervakningen var aktiv.

Polisen har inte använt kamerorna i brottsupplärande syfte

Som nämnts tidigare begicks 43 av de 71 anmälda våldsbrotten under de dagar och tider som övervakningskamerorna filmade. Hela 60 procent av de anmälda våldsbrotten bör därför kunna ha fastnat på bild genom att någon av de 16 övervakningskamerorna filmade någon del i händelseförloppet. Ett viktigt användningsområde för kameraövervakning är att kamerorna kan öka den verkliga upptäcktsrisken. Detta uppnås genom att polis och åklagare använder sig av de inspelade bilderna i utredningar av brott. I förlängningen kan den ökade upptäcktsrisken också innebära att den avskräckande effekt som kamerorna kan ha håller i sig över tid. Upplever den potentiella brottslingen att risken att bli filmad av kamerorna och sedan identifierad och dömd är reell så är chansen att man avstår från brott större än om kamerorna upplevs som verkningslösa.

Det har emellertid framkommit att polisen i Landskrona inte har använt bilder från övervakningskamerorna för att klara upp brott i någon större utsträckning. Endast i fem ärenden mellan den 1 september 2007 och den 31 augusti 2008 har polisen bett kommunen om att få bilder från övervakningskamerorna. Endast i ett ärende rörde det sig om ett våldsbrott (en misshandel) och i det fallet gick inte

bilderna att använda då det var mörkt och många människor röde sig på platsen samtidigt. Det gick därför inte att identifiera personer eller händelseförlopp enligt ansvarig utredare inom polisen. Det är dock inte något problem med kamerornas bildkvalitet i stort. Bilderna håller god kvalitet både dagtid och under dygnets mörka timmar. Att bilderna inte kunde användas i just detta fall rör det sig antagligen om otur. I de fyra övriga ärenden där polisen frågade efter bilder från övervakningskamerorna handlade det främst om olika typer av stölder och skadegörelse. Eftersom bilderna från kamerorna inte använts i utredningar av våldsbrott går inte uppklarings effekter för våldsbrottsligheten att utvärdera.

Vad är då anledningen till att polisen valt att inte använda bilderna från övervakningskamerorna trots att så stor delar av de anmälda våldsbrotten begås under de tider som kamerorna filmar?

Att polisen inte själv äger bilderna kan möjligtvis påverka benägenheten att vända sig till en utomstående part med en begäran. I Landskrona är det kommunen som är ansvarig för kameraövervakningen och det inspelade materialet får sparas i 30 dagar. För ska kunna använda bilder från övervakningskamerorna krävs att polisen inom den tiden ställer en förfrågan till kommunen och beskriver när och var brottet begicks. Den person som är anställd av kommunen för att ansvara för kamerorna tittar igenom de bilder som spelats in under den aktuella tidsperioden och svarar sedan till den polis som begärt ut bilder om det syns något som kan vara av intresse. Först efter detta förfarande kan bilder från kamerorna skickas till polisen.

Polisen själv menar att det troligtvis handlar om att informationen om kamerorna och möjligheten att använda bilder från dem inte spridits tillräckligt väl inom organisationen. Många av de brott som begås under helgnätter tilldelas en förundersökningsledare som sitter på annan ort och som inte känner till kameraövervakningen och därför kan förfrågan till kommunen ”falla mellan stolarna”.

Kontentan är, oavsett orsak, att bilderna från övervakningskamerorna inte har använts av polisen i brottsuppklarande syfte, vilket innebär att kamerornas möjlighet att vara ett hjälpmedel för att klara upp brott inte har tagits tillvara i det här fallet.

Allmänheten i Landskrona är positiv till kameraövervakningen

I betänkandet ”Allmän kameraövervakning” (SOU 2002:110) slås fast att allmänhetens inställning till kameraövervakning är viktig att undersöka.

När det gäller att väga nyttan med kameraövervakning mot hänsynen till skyddet för enskildas personliga integritet är det av stor betydelse att försöka utröna allmänhetens inställning till kameraövervakning. SOU 2002:110 s. 83.

Landskrona kommun har på uppdrag av Brå genomfört 100 intervjuer med personer som vistats på de kameraövervakade gatorna. Intervjuerna genomfördes i centrala Landskrona under en veckas tid i oktober 2008 och intervjupersonerna valdes ut slumpmässigt bland de personer som vistades utomhus i det aktuella området under perioden. Övervakningskamerorna hade suttit uppe i drygt ett år när intervjuerna gjordes. Undersökningen kan således inte mäta människors uppfattning både innan och efter det att kameraövervakningen inleddes utan svaren i intervjuerna visar hur kamerorna och problemsituationen uppfattats efter det att åtgärden genomförts.

Intervjutillfällena spriddes på olika tidpunkter under dagen för att fånga upp så många olika målgrupper som möjligt. Syftet med intervjuerna har varit att få en tydligare bild av allmänhetens uppfattning om kameraövervakningen och intervjuerna är tänkta att fungera som ett komplement till den trygghetsmätning som polisen och kommunen i Landskrona genomför årligen.

Många intervjuade har bott länge i kommunen

Bland de 100 personer som intervjuades var könsfördelningen jämn (53 kvinnor och 47 män). Den äldsta personen var född 1926 och den yngsta 1996 och därmed är det en relativt jämn spridning av ålder.

De intervjuade frågades om hur länge de bott i Landskrona för att deras uppfattning om exempelvis problembild och förändringar över tid skulle kunna sättas i relation till detta. Det visade sig att hela 60 procent av de intervjuade hade bott i Landskrona i över 10 år vilket medför att de bör känna till närområdet relativt väl.

Elva personer bodde inte i Landskrona men arbetade eller gick i skolan i centrala staden. Dessa personers svar har tagits med då de vistas i centrala Landskrona en stor del av dagen och flera av dem uppgav att de även är i centrala Landskrona under helger. En relativt stor andel av de intervjuade bodde i Landskrona centrum, i eller omkring det område som är kameraövervakat.

De allra flesta intervjuade (82 procent) uppgav att de vistas regelbundet i centrala Landskrona dagtid och drygt hälften vistas där kvällstid. Kvinnorna i studien tenderar att vistas i centrala Landskrona kvällstid i mindre utsträckning än männen. Hälften av kvinnorna uppgav att de *inte* vistas regelbundet i centrum kvällstid medan motsvarande andel för männen var en fjärdedel.

De flesta känner till kameraövervakningen

Kännedomen om kameraövervakning är särskilt viktig om man vill uppnå en trygghetseffekt, men även om man vill uppnå en brottsförebyggande effekt. Trygghetseffekten skapas genom att människor känner sig tryggare då de vet om att platsen de vistas på övervakas av kameror för att förebygga brott och ordningsstörningar. Den brottsförebyggande effekten uppnås genom att potentiella gärningspersoner avstår från att begå brott på platsen då de vet att de riskerar att brottets filmas av kamerorna.

Ett sätt att få kännedom om kamerorna är genom media. En sökning av medias rapportering kring kameraövervakningen i Landskrona visar att det skrivits över 100 artiklar om kameraövervakningen sedan kommunen lämnade in sin ansökan. Lokalpressen dominerar och störst är Helsingborgs dagblad som svarar för cirka 40 procent av alla artiklar om kameraövervakningen i Landskrona. Landskrona kommun gick även ut med en informationskampanj inför uppsättandet av kamerorna.

Allmänhetens uppfattning av kameraövervakning kan påverkas av hur övervakningen beskrivs i media. Det var därför intressant att se om de artiklar som nämner kameraövervakningen i Landskrona tar upp antingen direkta positiva effekter eller positiva effekter av kameraövervakning i allmänhet. Nio artiklar tar upp konkreta brottsförebyggande effekter som resultat av kameraövervakning men endast en är direkt länkad till den övervakning som görs i Landskrona centrum. I artiklarna hänvisas bland annat till positiva effekter av kameraövervakning i taxibilar och på parkeringsplatser i Landskrona.

I Landskrona verkar dock kameraövervakningen vara väl känd av de människor som intervjuades. Åtta av tio personer uppgav att de kände till att kommunen

satt upp övervakningskameror i centrum. De som hade sämst kännedom om kamerorna i gruppen av intervjuade var de yngre och de som hade bäst kännedom om kamerorna var de som bott längst i Landskrona (11 år eller längre).

Väldigt många ansåg att kameraövervakningen har varit bra

En återkommande diskussion i debatten kring kameraövervakning är eventuell påverkan på den personliga integriteten. I förarbetena till den svenska lagen om kameraövervakning skriver man att kameraövervakning kan innebära en integritetskränkning för den enskilda individen och att nyttan av övervakningen därför alltid ska vägas mot hänsyn till den enskildas personliga integritet. Den överklagan av kameraövervakningen i Landskrona som JK gjort till Regeringsrätten bygger på just detta resonemang. JK anser att nyttan av övervakningskamerorna i Landskrona inte överväger allmänhetens intresse av integritet. JK menar vidare att människor ofta är positiva till övervakning fram till den dag då den realiserar. Med detta som bakgrund är det viktigt att försöka ta reda på allmänhetens inställning till kameraövervakningen i Landskrona när de har erfarenhet av dem.

En absolut majoritet av de intervjuade (91 procent) tyckte att kameraövervakningen i Landskrona centrum har varit och är ganska eller mycket bra. Det är få (7 personer) som tycker att kameraövervakningen har varit ganska eller mycket dålig.

Tabell 12. Inställning till kameraövervakning.

Tycker du att kameraövervakningen är bra eller dålig?	Antal
Mycket bra	69
Ganska bra	22
Ganska dålig	1
Mycket dålig	6
Vet ej	2
Totalt	100

De som tyckte bäst om kameraövervakningen är de som var äldst av de intervjuade, medan de som är yngre hade en något mer kritisk hållning till kamerorna.

De intervjuade gavs även möjlighet att kommentera sitt svar, vilket 21 personer valde att göra. Den kommentar som flera hade var att kamerorna är bra för att de är ett hjälpmedel för polisen att gripa brottslingar. En annan kommentar var att man känner sig tryggare och säkrare med kamerorna uppe. Exempel på kommentarer av dem som inte tycker om kameraövervakningen är ”Man känner sig övervakad. Det borde räcka med polis” och ”kränkande”.

Problemnivån är hög menar de intervjuade...

Övervakningskamerorna i centrala Landskrona sattes upp efter att kommunen och polisen identifierat platsen som extra utsatt för brott och ordningsstörningar. Statistiken visar att centrala Landskrona är ett utsatt område när det gäller misshandel och rån utomhus och att framför allt misshandelsbrotten ökade under det år övervakningskamerorna satt uppe. Hur uppfattas problemnivåerna av de personer som vistas på platsen?

Två tredjedelar av de intervjuade ansåg att problem med brott och ordningsstörningar i Landskrona centrum är ganska eller mycket stora medan ungefär 20

procent ansåg att problemen är ganska små. Knappt en tiondel av de svarande ansåg att det inte finns något problem alls.

Tittar man på olika åldersgrupper bland de intervjuade så visar det sig att det är i den yngsta åldersgruppen (upp till 25 år) som störst andel (79 procent) anser att det är ganska eller mycket stora problem i centrala Landskrona. De som befinner sig i den äldre åldersgruppen (över 65 år) anser inte att det finns lika stora problem i centrum. Lite drygt hälften av de intervjuade i denna åldersgrupp uppfattade problemen som ganska eller mycket stora. Av de äldre var det dessutom bara en femtedel som uppfattade problemen som mycket stora jämfört med omkring 40 procent i yngre åldersgrupper.

En tolkning av detta resultat är att de yngre rör sig mer ute i centrala Landskrona på kvällar och helger och ser eller hör mer om en del av de problem som finns där.

...men har minskat sedan kamerorna sattes upp

De anmälda våldsbrotten har som sagt ökat på de kameraövervakade gatorna under det år som kamerorna sattes upp. Frågan är om det har uppfattats av de personer som vistas på platsen eller om de upplever något annat. De intervjuade fick därför svara på om de anser att problemnivån i Landskrona centrum har förändrats sedan kameraövervakningen började och i så fall hur.

Drygt en tredjedel (35 procent) av de tillfrågade ansåg att problemen med brott och ordningsstörningar minskat sedan man började kameraövervaka platsen. Knappt en tredjedel (29 procent) ansåg att problemen varit oförändrade och fem procent tyckte att de ökat. Det är alltså väldigt få som uppfattar att problemen ökat sedan kameraövervakningen inleddes. Detta trots att de anmälda misshandelsbrotten har ökat kraftigt under samma period.

Delar man upp de svarande i åldersgrupper ser man att det främst är de yngsta (under 25 år) som tycker att problemen är oförändrade. I denna kategori upplevde nästan hälften av de svarande att problemen i centrala Landskrona inte förändrats under den tid som övervakningskamerorna varit aktiva. Detta hänger sannolikt samman med att det är den yngsta gruppen som vistas mest i centrum kvällstid och som upplever den generella problemnivån som hög. De svarande i den äldsta ålderskategorin (över 65 år) var de som främst uppfattade att problemen minskat under kameraövervakningsperioden (60 procent).

Hälften kände sig tryggare

I ansökan till länsstyrelsen uppgav Landskrona kommun att ”syftet med kameraövervakningen är att öka tryggheten och minska antalet våldsbrott i centrala Landskrona”.

Även de 100 personer som intervjuades av Brå fick frågan om de kände sig tryggare i centrum när det var kameraövervakat. Nästan hälften (47 procent) svarade att de känner sig tryggare (lite tryggare 28 procent, mycket tryggare 19 procent). En relativt stor andel (42 procent) av de intervjuade uppgav att upplevelsen av trygghet inte förändrats i och med uppsättandet av kamerorna. Väldigt få (3 personer) uppgav att de känner sig mer otrygga efter det att kameraövervakningen inletts. Även här skiljer det sig mellan åldrarna. De som är äldst är även de som känner sig mest trygga sedan kameraövervakningen inleddes och de som är yngst är den kategori av svarande som främst upplever att tryggheten är oförändrad.

Det är inte många som ändrat sina vanor sedan kameraövervakningen inleddes. Endast fyra personer uppger att så skett. Två av dessa uppger att de numera vistas *mer* på de kameraövervakade områdena.

Trygghetsmätningarna i Landskrona

Mer omfattande trygghetsmätningar har genomförts av kommun och polis i Landskrona årligen sedan år 2001. De behandlar många olika områden, bland annat frågor kring de boendes uppfattning om problemliv i bostadsområdet, utsatthet för brott samt känsla av trygghet/otrygghet. Trygghetsmätningarna har gjorts med hjälp av enkäter som har distribuerats till 600 personer i kommunen och man har haft en ungefärlig svarsfrekvens på mellan 65 och 70 procent de senaste åren.

Fler känner sig trygga

Ser man enbart till resultaten från Landskrona tätort, vilket är i den del av Landskrona där kamerorna monterats upp, har upplevelsen av problem som brott, utsatthet för brott och trygghet gått i positiv riktning i mätningen från hösten 2008. När den mätningen gjordes hade kamerorna suttit uppe i nästan precis ett år.

De boende i tätorten känner sig tryggare och är inte lika oroliga för att bli utsatta för överfall eller misshandel i mätningen år 2008 jämfört med vad de var i mätningarna åren innan. Av de boende i Landskrona tätort uppger 45 procent år 2008 att de känner sig trygga ute, medan motsvarande siffra för 2007 var 36 procent. En fråga som är relaterad till tryggheten utomhus är om de svarande har avstått från någon aktivitet av oro för att bli utsatta för ett brott. På den frågan svarade 15 procent vid mätningen år 2008 att de hade avstått från någon aktivitet jämfört med 31 procent år 2006 (25 procent år 2007). Det är alltså färre som avstår från att göra saker av rädsla för att bli utsatta för brott eller dylikt.

Det är inte heller lika många som känner sig oroliga för att bli utsatta för överfall eller misshandel i Landskrona tätort. Vid mättillfället år 2007 var det 39 procent som kände oro för att bli utsatta för misshandel eller överfall, medan 31 procent var oroliga år 2008. De svarande upplever inte heller att problemet med folk som bråkar och slåss utomhus är lika stort 2008 som man tyckte 2007 eller 2006.

Slutsatsen är att människorna känner sig tryggare och mindre utsatta trots att de anmälda misshandelsbrotten (som begås utomhus) ökar i tätorten. En förklaring till det kan vara att hela 40 procent av de svarande i trygghetsmätningen från år 2008 var över 60 år och bara 15 procent var under 29 år. De intervjuer som genomfördes i samband med utvärderingen av kameraövervakningen har visat att det framför allt är de yngre som känner sig mest otrygga och som uppfattar problemen som stora medan de äldre känner sig mer trygga. Anledningen till det är troligen att det är de yngre som oftare vistas i Landskronas centrala delar under kvällar och nätter på helger då merparten av det anmälda utomhusvåldet sker.

Referenser

- Blixt, M. (1999). Positiv syn på kameraövervakning. *Apropå* 4–5.
- Blixt, M. (2006). *Ansvarsfull kameraövervakning kan förebygga brott*.
Webbartikel publicerad på Brå:s hemsida 2006-11-06.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2003). *Kameraövervakning i brottsförebyggande syfte*. Rapport 2003:11. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2007). *Kameraövervakning och brottsprevention*. Rapport 2007:29. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Clarke, R.V. (1992). *Situational crime prevention. Successful case studies*. New York: Harrow and Heston publishers.
- SOU 1996:88. *Kameraövervakning*. Slutbetänkande av Utredningen om övervakningskameror. Stockholm: Fritzes.
- SOU 2002:110. *Allmän kameraövervakning*. Betänkande av kameraövervakningsutredningen 2002. Stockholm: Fritzes.

Bilagor

Bilaga 1. Intervjuformulär

1. Kön

- Kvinna
 Man

2. Född år .....

3. Vart i Landskrona bor du? .....

4. Hur länge har du bott i Landskrona? .....

5. Vistas du regelbundet i centrala Landskrona?

- Ja
 Nej

6. Brukar du vistas i centrala Landskrona kvällstid? (efter klockan 20)

- Ja, regelbundet
 Ja, då och då
 Nej

7. Hur stora eller små tycker du att problem som brott och ordningsstörningar är i Landskronas centrala delar? (utifrån din egen erfarenhet)

- Mycket stora
 Ganska stora
 Ganska små
 Inget problem alls
 Vet ej

8. Känner du till att kommunen satte upp övervakningskameror i centrala Landskrona för ett år sedan?

- Ja
 Nej

9. Tycker du att kameraövervakningen är bra eller dålig?

- Mycket bra
 Ganska bra
 Ganska dålig
 Mycket dålig
 Vet ej

9b. Varför? .....

.....

10. Har du något emot att centrum är kameraövervakat?

- Ja
- Nej
- Vet ej

10b. Varför? .....

.....

11. Tycker du att problem som brott eller ordningsstörningar har minskat, ökat eller varit oförändrade i centrala Landskrona sedan man började kameraövervaka?

- Minskat
- Varit oförändrade
- Ökat
- Vet ej

12. Känner du dig tryggare än tidigare när du vistas i centrum nu när det är kameraövervakat?

- Ja, mycket tryggare
- Ja, lite tryggare
- Oförändrat
- Mer otrygg
- Vet ej

13. Har du ändrat dina vanor sedan kameraövervakningen startade (undviker att vistas i centrum/vistas där oftare osv.)?

- Ja
- Nej
- Vet ej

13b. Hur då? .....

.....

Övrigt .....

.....

